

Népmozgalom, 2014

Tartalom

Összefoglaló.....	1
Természetes és tényleges szaporodás, fogyás.....	2
Születés.....	2
Terhességmegszakítás.....	4
Házasságkötés.....	4
Válás.....	5
Halálozás.....	6
Belföldi vándorlás.....	7
Nemzetközi vándorlás.....	7

Összefoglaló

2015. január 1-jén az ország népességének lélekszáma 9 millió 849 ezer fő volt, 28 ezerrel kevesebb, mint egy évvel korábban. 2014-ben valamennyi fontosabb népmozgalmi folyamatban kedvező irányú változás történt az előző évhez képest. Emelkedett a születések és a házasságkötések száma, kevesebb halálozás és válás történt, számottevően csökkent a terhességmegszakítások száma, és történelmi mélypontra süllyedt a csecsemőhalálozások aránya. Egyedül a nemzetközi vándorlás mutat kevésbé kedvező képet, mivel ennek pozitív egyenlege tovább mérséklődött az előző évekhez képest. Az előzetes adatok szerint 2014-ben 91 500 gyermek született, 126 100 lakos hunyt el, a nemzetközi vándorlásból adódó többlet pedig 6600 főt tett ki.

1. tábla

Fontosabb népmozgalmi események

Népmozgalmi esemény	1990	2010	2013	2014 ⁺	2014 ⁺ /2013 2013=100,0
Élveszületés	125 679	90 335	88 689	91 500	103,2
Halálozás	145 660	130 456	126 778	126 100	99,5
Csecsemőhalálozás	1 863	481	454	420	92,5
Házasságkötés	66 405	35 520	36 986	38 700	104,6
Válás	24 888	23 873	20 209	19 500	96,5
Terhességmegszakítás	90 394	40 449	34 891	32 700	93,7
Természetes fogyás	-19 981	-40 121	-38 089	-34 600	90,8
Tényleges fogyás	-1 670	-28 602	-31 433	-28 000	89,1

⁺ Előzetes, részben becslést adatok.

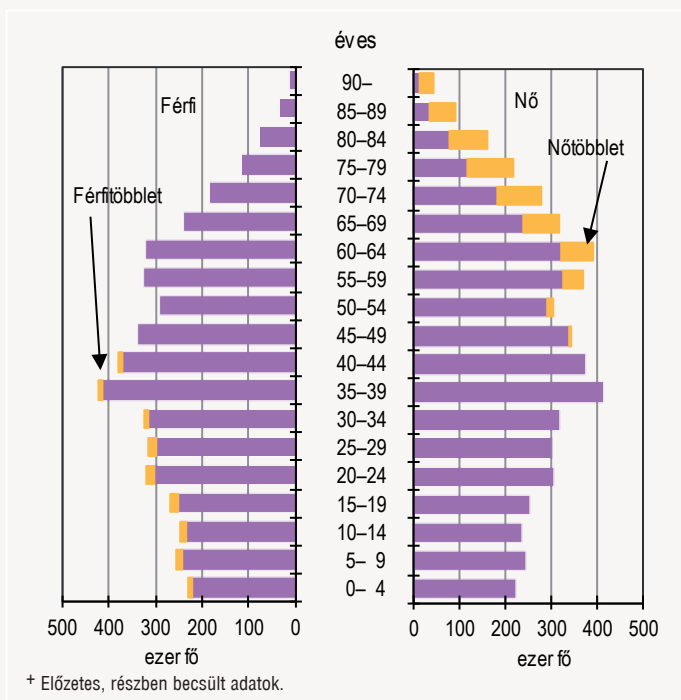
A 2011. évi történelmi mélypontot jelentő mintegy 88 ezres születésszámot követően 2012-ben mérsékelten emelkedett az újszülöttek száma, majd 2013-ban ismét kevesebb gyermek jött világra, mint egy évvel korábban. A 2014. évi születésszám 3,2%-kal, több mint 2800 újszülöttel múlta felül az előző évit, és az elmúlt öt év legmagasabb születésszámát jelenti.

A halálozások száma hosszú időn keresztül folyamatosan meghaladta a 130 ezer főt, az utóbbi négy évben viszont az ingadozások ellenére is e szint alatt maradt. 2014-ben 126 100 fő hunyt el, 0,5%-kal, 678 fővel kevesebb, mint egy évvel korábban. A népesség öregedése ellenére az elmúlt négy évtizedet tekintve 2014-ben hunytak el a legkevesebben. A csecsemőhalálozás csökkenő irányzata 2013-ban megtorpant, mivel a korábbi két évben tapasztalt öt ezrelék alatti szintről ismét e fölé emelkedett. 2014-ben viszont a születésszám emelkedése mellett csökkent az egy év alatti elhunytak száma, így a csecsemőhalálozási arány 4,6 ezrelékre, az eddig mért legalacsonyabb szintre süllyedt.

A házassági mozgalom csökkenő irányzata az elmúlt négy évben megállt, és lassú, de folyamatos növekedésbe ment át. A házasságkötések száma az ezredfordulót követő években alacsony szinten ingadozott, inkább stagnált, 2006 és 2010 között viszont jelentősen, ötödével visszaesett. Ezt követően indult meg egy emelkedő irányzat. A 2014. évi 38 700 házasságkötés az előző évhez viszonyítva 4,6%-os növekedést, 1714-gyel több házasságkötést jelentett.

1. ábra

A népesség nem és korcsoport szerinti, 2015. január 1.+

⁺ Előzetes, részben becslést adatok.

A válások évenkénti száma az ezredfordulót követő évtizedben 24–25 ezer körül alakult, az utóbbi években viszont tartósan 24 ezer alatt maradt. A 2012. évi jelentős csökkenést követően a válások száma tovább mérséklődött. A bíróságok által 2014-ben felbontott 19 500 házasság 709-cel, 3,5%-kal volt kevesebb az előző évinél.

A születésszám emelkedése és a halálozások kismértékű csökkenése mérsékelte a népesség természetes fogyásának ütemét. A születések és halálozások negatív egyenlegeként 2014-ben 34 600 fő volt a népesség természetes fogyása, ez 9,2%-kal, közel 3500 fővel volt alacsonyabb a 2013. évinél. A nemzetközi vándorlás továbbra is pozitív egyenlege csak mérsékli a természetes fogyásból adódó népességszám-csökkenést, de megállítani azt nem tudja.

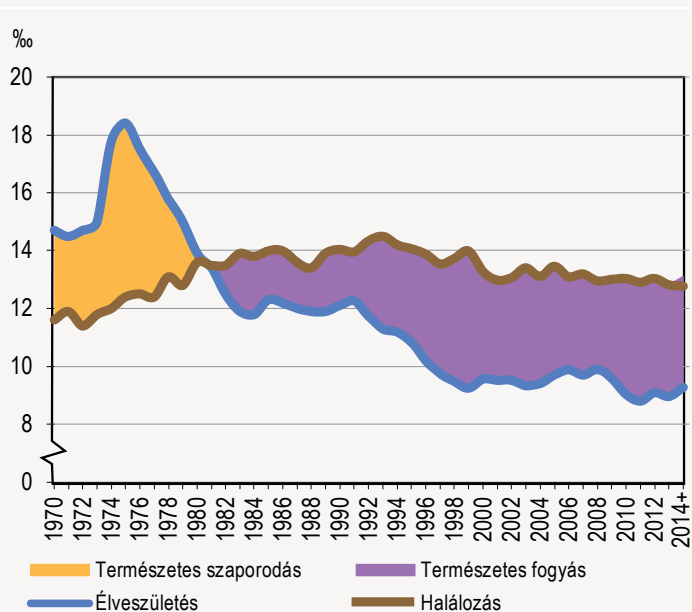
A népesség életkor szerinti összetételében folytatódott a már hosszabb idő óta tapasztalt szerkezeti változások. Felgyorsult a népesség öregedési folyamata. A 60 éves és idősebb lakosok száma és aránya először 1992-ben haladta meg a 0–14 éves gyermekkorú népességét, 2005 óta viszont már a 65 évesek és ennél idősebbek is többen vannak, mint a gyermekkorúak. 2015. január 1-jén 100 gyermekre 124 időskorú, 65 éves és idősebb lakos jutott, miközben egy évvel korábban 121.

Természetes és tényleges szaporodás, fogyás

2015. január 1-jén az ország lakosságának lélekszáma a 2011. évi népszámlálás adatai alapján történt továbbvezetés szerint 9 millió 849 ezer fő volt. A természetes fogyás változó ütemű ugyan, de harmincnégy éve folyamatos. Az azóta eltelt évek során a legnagyobb mértékű természetes fogyást 1999-ben regisztrálták, amikor egy év alatt több mint 48,6 ezer fővel csökkent a népesség lélekszáma a születések és halálozások negatív egyenlegeként. Az ezredfordulót követően 2003 számított a legkedvezőtlenebbnek, közel 41,2 ezres természetes fogyással. 2014-ben mérséklődött a természetes fogyás mértéke az előző évhez képest: a halálozások száma 34 600 fővel haladta meg a születéseket, így a két fő népmozgalmi esemény különbözeteént ennyivel apadt a lakosság lélekszáma. A népességszám tényleges fogyását azonban némileg fékezte a nemzetközi vándorlás pozitív egyenlege. Az ebből adódó nyereség 2014-ben 6600 főre becsülhető, így összességében 2015. január 1-jén 28 ezer fővel éltek kevesebben Magyarországon, mint egy évvel korábban.

2. ábra

A természetes népmozgalmi folyamatok alakulása

* Előzetes, részben becsült adatok.

A halálozások száma az ország valamennyi régiójában és megyéjében meghaladta a születéseket. Az ebből következő természetes fogyás mértéke azonban területi egységenként eltérő. Ezer lakosra vonatkoztatva a természetes fogyás Dél-Alföldön, Dél-Dunántúlon és Nyugat-Dunántúlon a legmagasabb, Közép-Magyarországon és Észak-Alföldön a legalacsonyabb. Az egyes megyéket tekintve az országos átlagnál jelentősen gyorsabb a fogyási folyamat Békés, Nógrád, Vas és Zala megyében – az átlagosnál alacsonyabb születési és magasabb halálozási ráták következtében. Szabolcs-Szatmár-Bereg, Pest és Hajdú-Bihar megyében viszont – főleg az országosnál fiatalabb korösszetételből adódóan – viszonylag magas a születési és alacsony a halálozási arány, ebből eredően a legkisebb a természetes fogyás mértéke.

2014-ben az országnak négy olyan nagyobb területi egysége volt, ahol a belföldi és a nemzetközi vándorlásnak köszönhetően a lakosság lélekszáma ténylegesen gyarapodott, ezek: (a Közép-Magyarországot alkotó) Budapest és Pest megye, valamint Győr-Moson-Sopron és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye. Közép-Magyarországon, valamint Győr-Moson-Sopron megyében mind a belföldi, mind a nemzetközi vándorlás pozitív egyenleget mutatott, és ez ellensúlyozta a természetes fogyásból adódó hiányt. Az Ukrajnával határos Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében viszont a nemzetközi vándorlás kiugróan magas pozitív egyenlege ellensúlyozta a természetes fogyásból és a belföldi vándorlásból eredő népességcsökkenést.

Születés

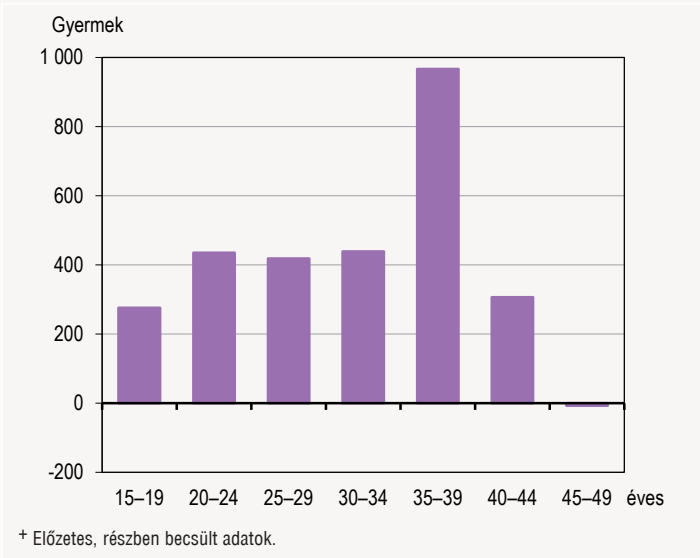
A születések száma először 1998-ban csökkent százezer alá, majd az ezredfordulót követő évtizedben ingadozással tarkítva, de alapvetően alacsony szinten 94–100 ezer között mozgott. A 2010. évi újabb jelentős csökkenést követően 2011-ben már a 90 ezret sem érte el. Az ebben az évben regisztrált 88 049 újszülött a legalacsonyabb születésszám volt a hazai népmozgalmi statisztika elmúlt 139 éves történetében. Innen indult meg egy mérsékelt emelkedés 2012-ben, ami a következő évben csökkenésbe fordult: a 2013. évi születésszám újra 90 ezer alá esett. A 2014. évi 91 500 születés 3,2%-kal, 2811-gyel múlta felül az előző évit. Az emelkedés eltérő mértékben érintette a szülőképes korú nők korcsoportjait, a legidősebb 44 év feletti nők kivételével valamennyi korcsoportban nőtt a születések száma. A legjelentősebb mértékű emelkedés a 35–39 éves nők körében történt, és az összes születésszámtöbbség fele a 30-as éveiben járó nőktől származott. A szülő nők életkorának kitolódása megjelenik a 40-es éveik elején járó nők gyakoribb gyermekvállalásában is, körükben több mint 10%-kal emelkedett a születésszám az előző évhez viszonyítva. 2010 óta az összes újszülött több mint felét 30 éves és ennél idősebb nők vállalják, 2014-ben arányuk 53,7%-ot tett ki.

A 2014. évi születésszám-emelkedés a szülőképes korú nők létszámának csökkenésével párhuzamosan ment végbe. Az előző évhez viszonyítva 16,3 ezer fővel csökkent a 15–49 éves nők létszáma. A csökkenés igen változatos módon érintette a különböző korcsoportokat. A 40 év alatti nők létszáma valamennyi korcsoportban kisebb-nagyobb mértékben csökkent, összességében 34,4 ezer fővel lettek kevesebben, ezzel szemben a 40–49 éves nők létszáma több mint 18 ezer fővel gyarapodott. Ez azt jelenti, hogy nemcsak az össznépesség, hanem ezen belül a szülőképes korú nők korösszetétele is fokozatosan „elöregszik”. Az elmúlt két évtized alapvetően csökkenő és alacsony születésszáma miatt 2014-ben 11,3 ezerrel elmaradt a szülőképes korba belépő 15–19 éves nők létszáma az előző évhez képest. A legjelentősebb visszaesés, mintegy 18,7 ezres csökkenés azonban a 30–34 éves nők körében történt. Ezt elsősorban az ebbe a korcsoportba belépő (1984-ben született) és az azt elhagyó (1979-ben született) nemzedékek nagy létszámkülönbsége okozza.

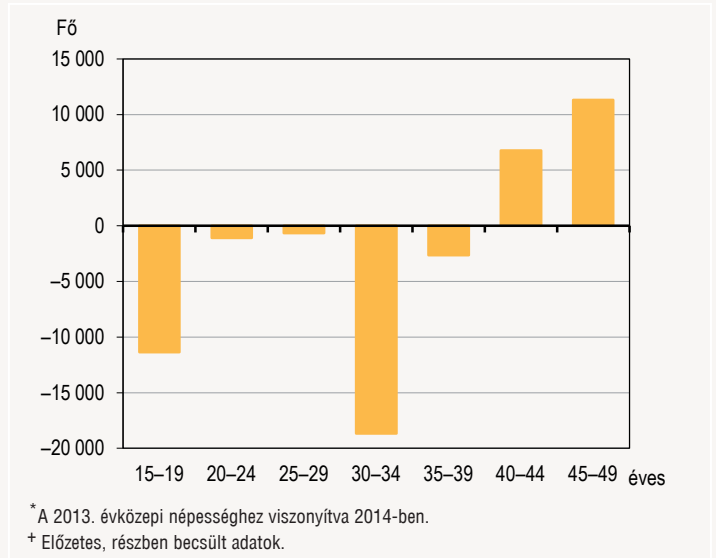
Ha a születésszám úgy emelkedik, hogy közben a gyermekvállalásra képes nők száma csökken, akkor ez egyértelműen a szülésgyakoriság vagy más szóval a termékenység emelkedésének a következménye. Kevesebb a potenciális anya, de a korábbiánál több gyermeket vállalnak. A 45 év alatti

3. ábra

A 2014. évi születésszámtöbblet a nők korcsoportja szerint*

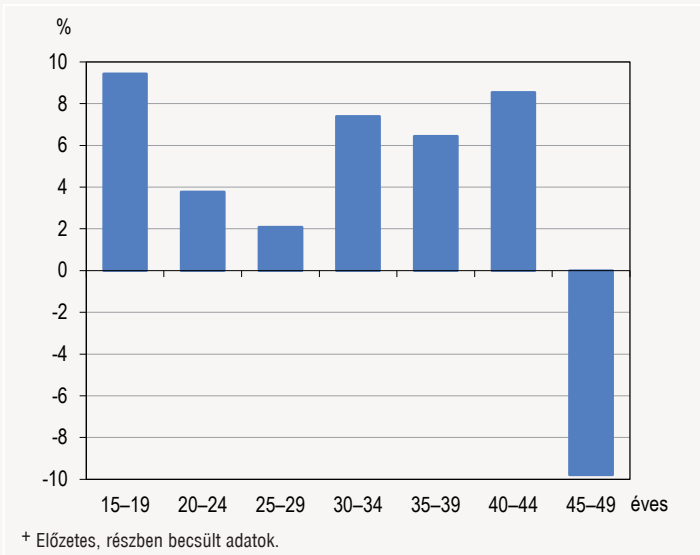
A szülőképes korú nők létszámváltozása* korcsoportonként*

nők valamennyi korcsoportjában emelkedett a termékenység szintje, figyelemre méltó módon a legjelentősebb mértékben, 9,4%-kal, a tizenévesek körében. Ugyancsak jelentősen, 6–9 százalék között emelkedett a 30–44 éves nők termékenysége, a 45 éves és idősebb nőknek viszont jelentős létszám-emelkedésük ellenére kevesebb gyermekük született, így termékenységük is csökkent (9,8%-kal). Ebben az életkorban már sokkal óvatosabban vállalkoznak első vagy további gyermekeire az anyák, de a bekövetkezett fogamzások kimenetele is bizonytalanabb, és az átlagosnál gyakrabban végződnek spontán vetéléssel. Ugyancsak figyelmet érdemel, hogy a gyermekvállalás szempontjából talán a legideálisabb életkorban lévő 25–29 éves nők termékenysége csak kismértékben emelkedett, és így sem érte el a 2012. évi szintet.

4. ábra

A termékenység szintjének változása 2014-ben a nők korcsoportja szerint az előző évhez képest*

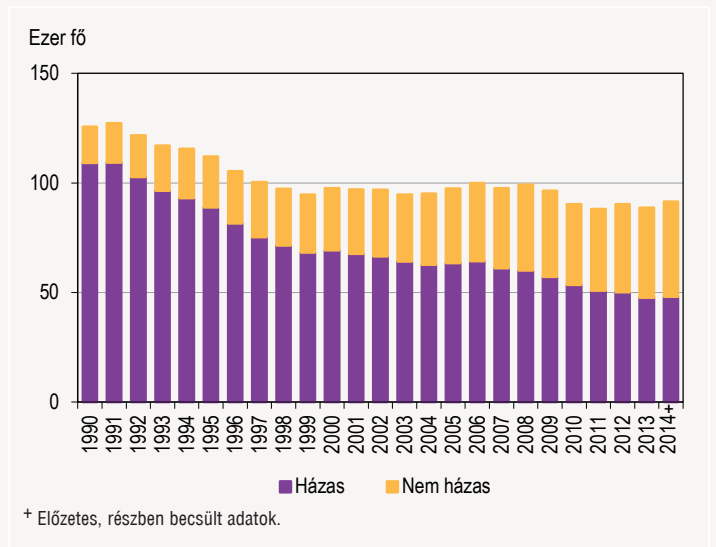

Az éves születésszám fontos tényezője, hogy mekkora hányada származik házas és nem házas párok kapcsolatából. A házasságon kívüli születések aránya folyamatosan emelkedett az ezredfordulót követő évtizedben, majd egy rövid megtorpanást követően újból gyors emelkedésnek indult, és 2014-ben az eddig mért legmagasabb értéket, 47,6%-ot érte el. E mögött a házasságon kívüli párok számának növekedése áll. (A 2011. évi népszámlálási adatok szerint az élettársi kapcsolaton alapuló családok száma tíz év

alatt a másfélszeresére, 1990-hez viszonyítva pedig több mint háromszorosára emelkedett, és a párkapcsolatban élő szülőképes korú nők 28%-a élt ilyen párkapcsolatban.) Az előző évhez viszonyítva 2014-ben 6,2%-kal emelkedett a házasságon kívül világra jött gyermekek száma, ami közel 2550 fős többlétszűletést jelentett, más szóval ez tette ki az összes többlétszűletés 91%-át. Ugyanakkor a házasságból született gyermekek száma csak kismértékben, 0,5%-kal nőtt. A kor szerinti eltérésekben figyelmet érdemel, hogy a házasságon kívüli születések száma (a 15 év alatti gyermekkorúak kivételével) a nők valamennyi korcsoportjában emelkedett, miközben a 20–34 éves nőknél jelentős visszaesés tapasztalható a házasságból született gyermekek számában. Ezek szerint a 35 éves és idősebb nőknél a házasságból és a házasságon kívül született gyermekek száma egyaránt nőtt, míg a 20–34 éveseknél csak a házasságon kívüli születésszám emelkedett az előző évhez képest.

5. ábra

Éveszülések az anya családi állapota szerint

A 2014. évi termékenységi szint mellett száz nő 141 gyermeket hozna világra élete folyamán, számszerűen 7 gyermekkel többet, mint egy évvel korábban. A teljes termékenységi arányszám száz nőre jutó értéke tehát az előző évi 134-ről 141-re emelkedett 2014-ben. Ez 5,3%-os termékenység növekedést jelent, szemben a születésszám 3,2%-os emelkedésével.

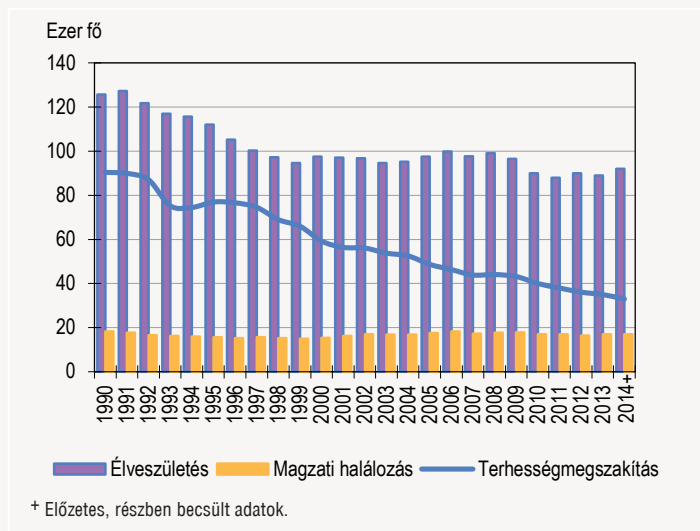
A különbséget az okozza, hogy a növekvő termékenység kevesebb szülőképes korú nőtől származik, ami ebben az esetben „csak” 3,2%-os születésszám emelkedésre volt elég. Másként fogalmazva a növekvő termékenység sikerrel ellensúlyozta a szülőképes korú nők létszámcsökkenését, sőt még születésszám emelkedést is eredményezett. A 2014. évi termékenységi szint továbbra is messze elmarad az egyszerű reprodukció biztosításához átlagosan szükséges 210-es gyermekszámtól. A bruttó reprodukciós együttható értéke 0,687 volt, azaz a 2014. évi termékenységi szint mellett ezer nő az élete során 687 leánygyermeknek adna életet, az így felnövekvő gyermekgenerációk létszáma több mint 31%-kal maradna el a szülői nemzedékek létszámától.

Terhességmegszakítás

A terhességmegszakítások hosszabb idő óta megfigyelhető csökkenő irányzata a 2008. évi megtorpanást követően az elmúlt években tovább folytatódott. A 2014. évi 32,7 ezer beavatkozás közel 2200-zal, azaz 6,3%-kal volt kevesebb, mint egy évvel korábban. Ezer szülőképes korú nőre 14,1 művi vetélés jutott, szemben az előző évi 15,0 műtéttel. A csökkenő irányzat a tizenévesek kivételével a nők valamennyi korcsoportjára jellemző volt. A tizenéves fiatalok körében nem emelkedett, de nem is csökkent a terhességmegszakítások gyakorisága. Ez azt jelenti, hogy ezer tizenévesre 2014-ben ugyanannyi művi vetélés jutott, mint egy évvel korábban, de ez még mindig magasabb, mint a két vagy három évvel korábbi érték. A tizenévesek képviselik a jövő potenciális anyáit, így körükben különös kockázattal járhat a művi vetélés, mivel gyakran első terhességüket szakítatják meg. A 20 éves és ennél idősebb korosztályok mindegyikében mérséklődött a terhességmegszakítás, a legjelentősebb mértékű, 8,2%-os csökkenés a 35–39 évesek körében volt, ami összefüggésben az ilyen korú nők gyakoribb gyermekvállalásával. A 40 év feletti nőknél is hasonló okok miatt volt jelentős, 7,9%-os a csökkenés mértéke. A terhességmegszakítások életkor szerinti profilját tekintve 2014-ben is a huszonevesek körében volt a leggyakoribb a művi vetélés, ezer nőre 22–23 terhességmegszakítás jutott. A művi vetélések száma csökkent, a születéseké pedig emelkedett az előző évhez képest, ennek eredményeként 2014-ben száz élveszületésre 35,7 terhességmegszakítás jutott, szemben a 2013. évi közel 40 műtéttel (39,3).

6. ábra

A szülészeti események alakulása

A művi vetélések mellett nem csökkent a magzati halálozások száma, ami a spontán vetélések és halvaszületések együttes számát jelenti. A 16,5 ezerre becült magzati halálozás, stagnálást, illetve igen kismértékű emelkedést mutat az elmúlt két évben. A születésszám emelkedése miatt

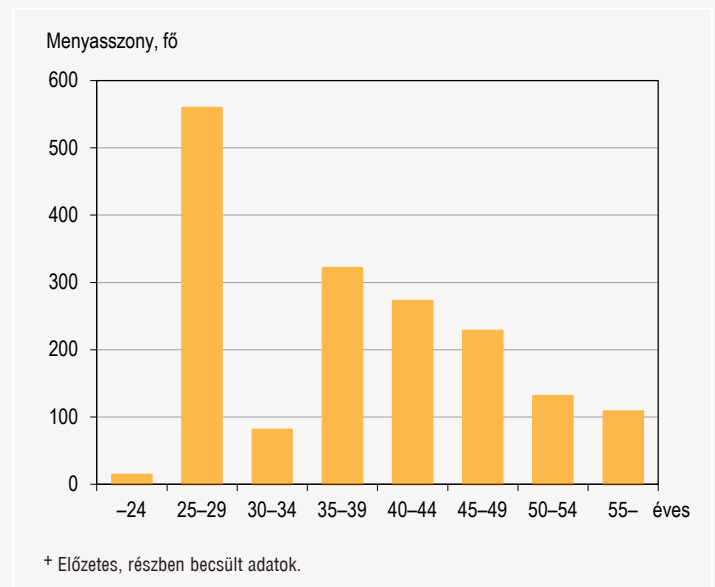
2014-ben száz élveszületésre valamivel kevesebb (18,0) magzati halálozás jutott, mint az előző évben (18,6).

Házasságkötés

A házassági mozgalom hosszú idő óta csökkenő irányzata az elmúlt néhány évben megállt, és lassú emelkedésbe fordult. Az ezredfordulót követő években megkötött 44–46 ezer házasság az 1970-es évekre jellemző évi 90–100 ezer körüli házasságkötésnek már a felét sem érte el. Az 1970-es években a Ratkó-korszakban született nemzedékek tagjai kötöttek nagy számban házasságot, az ezredfordulót követően pedig az ő gyermekeik ugyancsak nagy létszámú korosztályai léptek házassági korba. Ennek ellenére a házasságkötések száma tovább csökkent, és 2010-ben lokális minimumot ért el, ami az egyik legalacsonyabb érték volt a népmozgalmi statisztika eddigi történetében. Erről a mélypontról történt egy kedvező irányú elmozdulás az elmúlt négy évben. A 2014. évi 38 700 házasságkötés 4,6%-kal, mintegy 1700 párral haladta meg az előző évit, és 9,0%-kal, 3180 házaspárral múlta felül a 2010. évi szintet. A 2014. évi házasságkötési többlet fele két női korcsoporttól a 25–29 éves és 35–39 éves nőktől származik, akiknél az átlagosnál nagyobb mértékben nőtt a házasságkötések száma, további mintegy 30% pedig a 40-es éveikben járó nők házasságkötéseiből adódott.

7. ábra

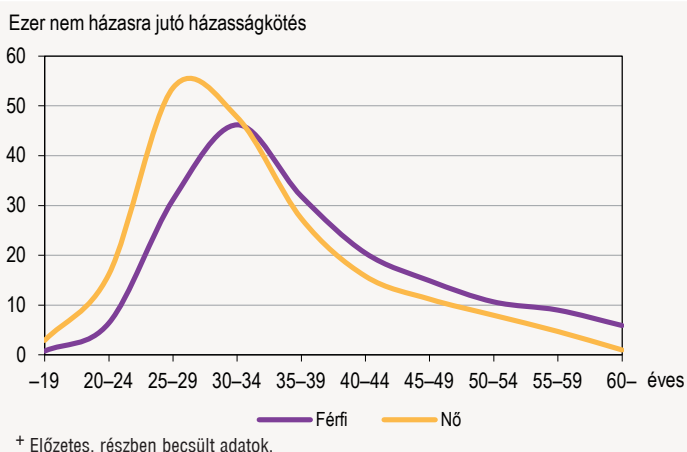
A 2014. évi házasságkötési többlet a nők korcsoportja szerint+

A házasságkötések intenzitását az ezer megfelelő korú nem házas nőkre/férfiakra jutó frigyek számával mérjük. Ennek a mutatónak az értékét nemcsak a megfelelő életkorban lévők száma, hanem ezen belül a nem házasok aránya is befolyásolja, azoké, akik potenciálisan házasságot köthetnek. Az emelkedő irányzat itt is megmutatkozik a nők valamennyi korcsoportjában, a férfiaknál viszont csak a 25 év feletti nem házas férfiak házasságkötési gyakorisága emelkedett. A házasságkötési életkor kitolódásával főleg a 30 év feletti párok kötöttek gyakrabban házasságot az előző évhez képest. 2014-ben nem változott a házasságkötések életkor szerinti profilja, továbbra is a 20-as éveik második felében járó nőknél, és a 30-as éveik elején járó férfiaknál volt a leggyakoribb a házasságkötés. A 25 év alatti fiatalok körében változatlanul alacsony a házasságkötési kedv, a férfiaknál csökkent, a nőknél inkább stagnált a házasságkötési gyakoriság az előző évhez képest. A tizenéves nőknél észlehető némi emelkedés, de így is ezer nem házas tizenéves közül mindössze 3 kötött házasságot 2014-ben, szemben az ezredfordulón mért 12-vel, nem beszélve az 1990. évi 51 házasságkötésről.

8. ábra

Házasságkötések a férfiak és nők korcsoportja szerint, 2014*

2009. július 1-től a családi állapot új kategóriával, a bejegyzett élettársi kapcsolattal bővült.¹ A 2009. év második felében 67 bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítettek, 2010-ben – az első teljes évben – pedig 80 ilyen párkapcsolatot anyakönyveztek. 2013-ig évről évre csökkent az ilyen párkapcsolatot létesítők száma, abban az évben mindössze 30 ilyen párkapcsolatot regisztráltak az anyakönyvvezetők, ami kevesebb, mint négytizede a három évvel korábban bejegyzetteknek. 2014-ben a csökkenés megállt, 38 pár létesített ilyen párkapcsolatot. Ezek közül 27 férfi és 11 női pár volt, az esetek több mint felénél budapesti és Pest megyei lakosok. A férfiak átlagosan 38, a nők 32,1 évesen kezdeményezték a hivatalos eljárást. A korkülönbség férfitartnerek között átlagosan 8,4, a női párok között ennél alacsonyabb, átlagosan 6,5 év volt.

Válás

A 2014-ben bíróság által kimondott 19,5 ezer válás számszerűen több mint 700-zal, 3,5%-kal volt kevesebb az előző évinél, és 2330-cal, (közel 11%-kal) maradt el a két évvel korábbi szinttől. Az elmúlt évtizedben magas szinten stagnál – 2004 és 2007 között emelkedő – számú váláshoz képest az utóbbi évek határozott csökkenése figyelemre méltó jelenség. A jelentősen mérséklődő válás azonban nem feltétlenül jelenti a párkapcsolatok stabilitásának hasonló mértékű javulását, mivel a házasságban élők száma és aránya is hosszabb távon számottevően visszaesett, és csak az elmúlt négy évben volt egy lassú, de folyamatos emelkedés a házasságkötések számában. 2014-ben nem minden korcsoportban csökkent a válások gyakorisága. Ebben a tekintetben a nőknél a 40, a férfiaknál a 45 éves életkor jelenti a választóvonalat. Ezen életkor alatt mindenhol csökkent, az ennél idősebb házasságok körében többnyire pedig emelkedett a válások gyakorisága. Ez a jelenség a későbbi életkorban kötött házasságokkal és a hosszabb házasságtartam melletti gyakoribb válásokkal is összefügghet. A tizenévesek látványosan csökkenő válásait érdemben nehéz megítélni, mivel nagyon alacsony a tizenévesen házasságban élők aránya, így viszonylag alacsony számú a válás, illetve ennek évenkénti ingadozása jelentősen befolyásolhatja a válások gyakoriságát. Továbbra is a húszas éveiben járó nők és a 25–34 éves férfiak körében a leggyakoribb a válás, dinamikáját tekintve viszont a 40 év feletti házaspároknál mérséklődött legkevésbé, egyes korcsoportokban pedig nemcsak az előző évhez, hanem 2010-hez viszonyítva is emelkedett a válások gyakorisága.

A házasságban élők száma az új házasságkötések által gyarapodik, ugyanakkor a válások és özvegyülések következtében csökken. A házasságok mérlege az újonnan létrejövő és megszűnő házasságok számát veti egybe. Ha több új házasság kötődik, mint amennyi megszűnik, akkor a mérleg pozitív, ellenkező esetben negatív. A házasságok mérlege 37 év óta folyamatosan negatív, vagyis több házasság szűnik meg válás és özvegyülés miatt, mint amennyi új létrejön házasságkötés által. 2014-ben az

előbbieké 63 600, az utóbbié csak 38 700 volt. Ez azt jelenti, hogy 2014-ben száz házasságkötésre 164 házasságmegszűnés jutott, ami nemcsak az előző évinél alacsonyabb (175), hanem az elmúlt közel két évtizedet tekintve is a legkedvezőbb érték, de még mindig jóval magasabb, mint az 1990-es évek elején vagy azt megelőzően volt.

2. tábla

Házasságkötés és -megszűnés

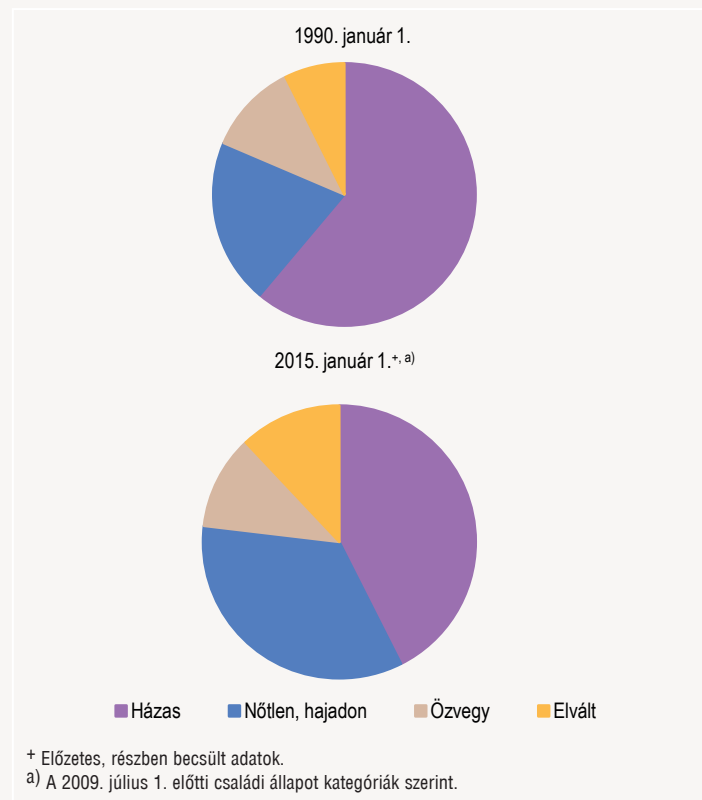
Megnevezés	1990	2000	2013	2014+
Házasságkötés	66 405	48 110	36 986	38 700
Megszűnt házasság	89 817	79 685	64 772	63 600
halál következtében	64 929	55 698	44 563	44 100
válás következtében	24 888	23 987	20 209	19 500
100 házasságkötésre jutó megszűnt házasság	135	166	175	164

+ Előzetes, részben becscsült adatok.

A házasságok hosszú ideje tartó negatív mérlege jelentősen módosította a népesség családi állapot szerinti összetételét. 1990 óta a házas népesség részaránya számottevően – 61,2-ről 42,5%-ra – csökkent, ezzel párhuzamosan 20,3-ról 34,3%-ra emelkedett a nőtlenek, illetve hajadonok és 7,4-ről 12,0%-ra nőtt az elváltak aránya. Az özvegy népesség hányada viszont érdemben nem változott, és 11–12% között ingadozott az elmúlt húsz évben. A 15 éves és idősebb népesség körében 2004-ben szűnt meg először a házasságban élők dominanciája, azóta a nem házas népesség túlsúlya egyre nyilvánvalóbbá vált. Jelentősek a különbségek a férfiak és nők körében: arányukat tekintve mindkét nemnél a házasok vannak a legtöbben, a nők körében viszont jóval alacsonyabb a hajadonok, mint a férfiaknál a nőtlenek aránya, viszont 4,7-szer magasabb az özvegy és közel 1,3-szeres az elvált nők aránya, mint az erősebb nemnél. A különbségek főleg a férfiak és nők eltérő korösszetételéből és halandóságából, valamint a házassági és újránházasodási szokásaik és lehetőségeik nemenkénti eltéréseiből adódnak.

9. ábra

A 15 éves és idősebb népesség családi állapotja szerint

+ Előzetes, részben becscsült adatok.

a) A 2009. július 1. előtti családi állapot kategóriák szerint.

¹ 2009. július 1-jén lépett hatályba a bejegyzett élettársi kapcsolatokról szóló 2009. évi XXIX. törvény, amely szabályozza az azonos nemű személyek közötti kapcsolat létesítését, megszűnését.

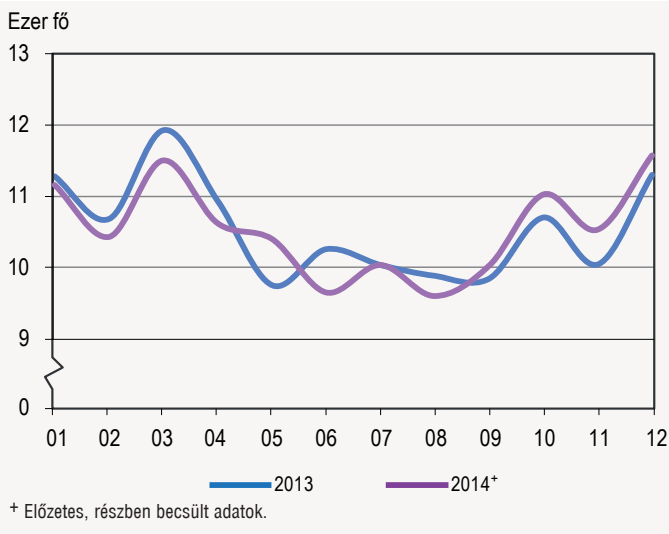
Halálozás

A halálozások száma az 1990-es évek elejétől ingadozásokkal tarkított, de alapvetően ereszkedő trendet követ. Az 1993. évi 150 ezret meghaladó halálozást hosszú évtizedek óta a legmagasabb volt. Innen indult a csökkenés, gyakran megszakítva egy-egy kisebb emelkedést vagy stagnálást hozó évvel. A 2011. év fordulatot jelentett, abban a tekintetben, hogy hosszú idő óta először szorult a halálozások száma 130 ezer alá, és azóta is e szint alatt maradt. A 2012. évi kismértékű emelkedést követően 2013-ban 2,1%-kal, 2662 fővel kevesebben hunytak el, mint egy évvel korábban. 2014-ben tovább mérséklődött a halálozások száma, a javulás mértéke azonban lelassult, mivel 126 100 főre becsült halálozás már csak 678 fővel, 0,5%-kal volt alacsonyabb, mint az előző évben.

A halálozások száma az év során egyenetlenül alakult. Az év első hónapjaiban biztató képet mutatott a halálozások csökkenő száma, mivel január és április között közel 3%-kal kevesebben hunytak el, mint az előző év azonos hónapjaiban. A májusi, bizonyos értelemben meglepő, 6,2%-os emelkedést sikerrel ellensúlyozta az ennél is nagyobb mértékű júniusi csökkenés. Az év első nyolc hónapjában még mindig 2%-os, 1752 fős mérséklődést mutatott az elhunytak száma az előző év azonos időszakához képest. Az év hátralévő hónapjaiban azonban a kedvező trend emelkedésbe fordult, szeptember és december között minden hónapban többelhalálozást regisztráltak, így a korábbi jelentős csökkenés csekély mértékűvé zsugorodott. Mindezek eredményeként alakult ki a halálozások számának 0,5%-os, 678 fős mérséklődése.

10. ábra

A halálozások száma havonta

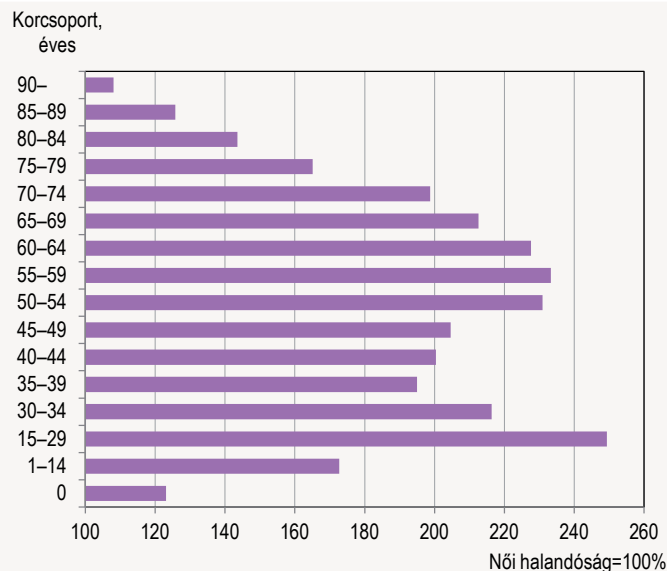

2014-ben ezer lakosra 12,8 halálozás jutott, nemenként differenciálva: a férfiaknál 13,2, a nőknél 12,4. Az előző évhez viszonyított nyers halálozási arányszám a férfiaknál kismértékben, 0,1 ezrelékponttal emelkedett, a nőknél ugyanilyen mértékben csökkent. A halálozások életkor szerinti változása nemenként különbözőképpen alakult. A nőknél valamennyi korcsoportban csökkent vagy változatlan maradt a mortalitás, a férfiaknál viszont számos korcsoportban kisebb-nagyobb mértékű emelkedés jelentkezett az előző évhez képest. Feltűnő az 1–14 éves fiúgyermekek közel 20%-os mortalitás emelkedése, de itt meg kell jegyezni, hogy az alacsony esetszámok miatt ebben a korcsoportban néhány halálozási többlet vagy hiány jelentősen módosíthatja a halandóság évenkénti szintjét. 2013-ban éppen ebben a korcsoportban történt jelentős, mintegy 14%-os csökkenés, így lényegében visszaállt a két évvel korábbi szint. Az mindenesetre figyelmeztető jel, hogy a fiatal, 15–34 éves fiúk és férfiak halandósága is kismértékben ugyan, de emelkedett. Ezzel szemben javulás tapasztalható a középkorú 45–54 éves férfiak és a 75 év feletti időskorú urak valamennyi korcsoportjában. Ugyancsak kedvező jelenség a 45–54 éves nők mortalitás- csökkenése és a 70 éves és ennél idősebb hölgyek egyes korcsoportjaiban mért

jelentős halandóság-visszaesés. A férfiak halálozási mutatói összességében nem lettek kedvezőbbek, így megmaradt, egyes korcsoportokban pedig növekedett a férfiak halandósági többlete a megfelelő életkorú nőkhöz képest. A legjelentősebb különbség a 15 és 74 év közötti életkoroknál van, ahol a férfi mortalitás valamennyi korcsoportban megközelíti, vagy meghaladja a női halandóság kétszeresét.

11. ábra

Férfi halandósági többlet korcsoport szerint, 2014*

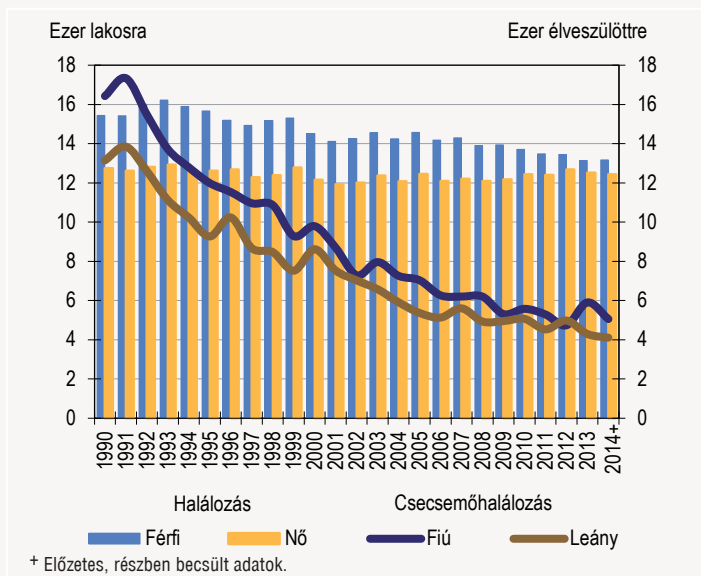
A csecsemőhalandóság önmagában nem képvisel jelentős szerepet az összes halálozásban, mégis kiemelkedő fontosságú mutató. Egy ország egészségügyi fejlettségének, a terhesgondozás és az újszülöttellátás színvonalának nemzetközileg számon tartott fontos mérőszáma.

A csecsemőhalandóság általános javulása eredményeként az újszülöttek mortalitása először 2011-ben csökkent 5 ezrelék alá, és 2012-ben is e szint alatt maradt. 2013-ban a javuló irányzat megtorpant és ismét 5 ezrelék fölé emelkedett az újszülöttek mortalitása. 2014-ben egy újabb kedvező fordulat eredményeként tízezer újszülött közül 46 (ezer közül 4,6) hunyt el egyéves kora előtt, és ez a valaha mért legalacsonyabb érték hazánkban. A csökkenés mindkét nem esetében megfigyelhető volt, ennek mértéke viszont különböző. A fiú újszülöttek jelentős, közel 15%-os mortalitás csökkenése 5,9-ről 5,1 ezrelékre mérsékelte a csecsemőhalandóságot, de ez még így is magasabb volt, mint a két évvel korábbi, érték, (4,7 ezrelék) ami a fiúknál az eddigi legalacsonyabb szintet jelentette. A leány újszülötteknél viszont kisebb mértékű csökkenés mellett is az eddig mért legalacsonyabb szintre, 4,1 ezrelékre süllyedt a csecsemőhalandóság. Az eltérő mértékű csökkenés eredményeként az előző évhez képest mérséklődött a nemek közötti különbség az újszülöttek mortalitásában.

A halálozások összes száma 678 fővel maradt el az előző évitől. A halandóság nemek szerinti eltérő alakulása következtében a csökkenés teljes egészében a nők halálozásait érintette. Az elhunyt nők száma 684 fővel csökkent, míg a férfiaké minimálisan, 6 fővel lett több az előző évhez viszonyítva. Az elhunytak családi állapotát tekintve csökkent a házas és özvegy férfiak halálozása, míg a csökkenéssel hasonló nagyságrendben nőtt a nőtlen és az elvált férfiak halálozásainak száma. A nőknél viszont az elváltaktól eltekintve minden családi állapotnál csökkent az elhunytak száma. Az időskorúak eltérő családi állapota és a várható élettartam nemek szerinti különbsége okozza azt a jelenséget, hogy az elhunyt férfiak többsége (közel 52%-a) házasságban élt halála előtt, az elhunyt nők között viszont az özvegy családi állapotúak részaránya volt a meghatározó, több mint 63%.

Halálzási és csecsemőhalálzási arány nemek szerint

12. ábra

Belföldi vándorlás

A belföldi vándorlás iránya és mértéke lényegesen módosíthatja egy adott terület népességének a születések és halálzások által meghatározott lélekszámát. 2014-ben az állandó vándorlások száma a korábbi évek csökkenő tendenciájától eltérően növekedett, a lakóhely-változtatások száma közel 215 ezerre nőtt, ezzel megközelítette az 5 évvel ezelőtti szintet. Az ideiglenes vándorlások számában 2014-ben közel 5%-os növekedés mutatkozott az előző évhez képest. A bejelentett 275 ezer tartózkodásihely-változtatással így megfordult a 2013-ban tapasztalt csökkenő tendencia.

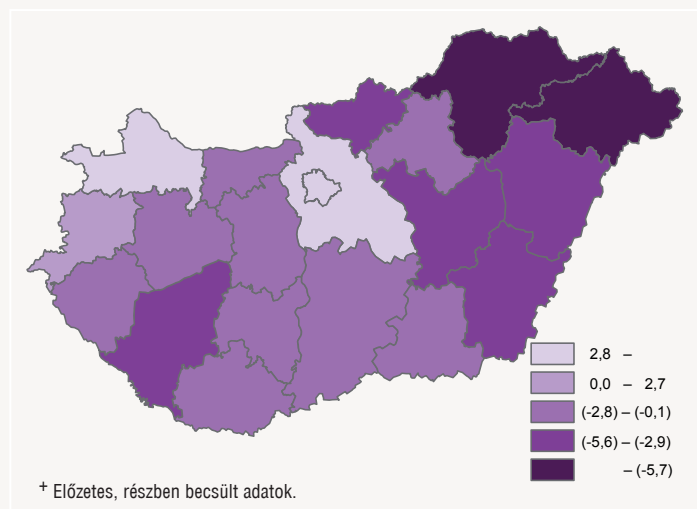
A településtípusok közötti mobilitásban a lakóhely-változtatásoknál nem történt számottevő változás az előző évhez képest. Budapest esetében továbbra is pozitív, 5400 fős vándorlási többlet figyelhető meg, amely ismét növekedést mutatott az előző évhez viszonyítva. A többi városra 2014-ben is az elvándorlás volt jellemző, ennek mértéke tovább erősödött, 3600 fős vándorlási veszteség jelentkezett ezeken a településeken. A községeknél csökkent (közel 400 fővel) a népesség elvándorlása, amely így is 1800 fős negatív egyenleget eredményezett. Az ideiglenes vándorlások esetében Budapesten ismét meghaladta az odavándorlás a kiköltözéseket, ám az előző évhez viszonyítva jelentős csökkenés tapasztalható a főváros pozitív egyenlegében (4650 fő). A többi városnál ugyanakkor tovább folytatódott a 2013-ban elkezdődött tendencia, és nagymértékben, mintegy 80%-kal csökkent az elvándorlás, így 2014-ben csupán 200 fővel többen hagyták el ideiglenesen ezeket a településeket, mint amennyien odaköltöztek. A községek esetében az elmúlt években jellemző volt az egyre nagyobb mértékű ideiglenes bejelentkezés, aminek eredményeként 2012-ben már pozitívba fordult a tartózkodásihely-változtatások egyenlege. Ez a tendencia 2013-ban megfordult és 2014-ben is az elvándorlás dominált, és közel 4500 fős vándorlási veszteséget szenvedtek el a kistépülések.

Területi összehasonlításban Közép-Magyarország (16 650 fő) és Nyugat-Dunántúl (2950 fő) tudott felmutatni pozitív vándorlási egyenleget, míg a többi régióra továbbra is az elvándorlás volt jellemző. Míg Közép-Magyarország esetében nőtt a vándorlási többlet az előző évhez viszonyítva, addig Nyugat-Dunántúlon az előző évvel azonos szinten mozgott. A megyék közül a legvonzóbb lakóhely 2014-ben is Győr-Moson-Sopron volt. A régiók közül a leggyengébb Észak-Magyarország és Észak-Alföld népességmegtartó ereje volt, ezekben a régiókban 5750, illetve 7000 fővel csökkent a népességszám a belföldi vándorlásból eredően. A megyék esetében 2014-ben is a korábbi évekhez hasonlóan Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megyéből vándoroltak el a legtöbben. Győr-Moson-

Sopron és Pest megye mellett csak Vas megyében volt pozitív belföldi vándorlási egyenleg, tehát a Dunától keletre eső területekre továbbra is az elvándorlás jellemző.

Ezer lakosra jutó belföldi vándorlási különbözet, 2014⁺

13. ábra

Nemzetközi vándorlás

A nemzetközi vándorlásnak meghatározó szerepe van a népesség fogyásának mérséklésében, egyes területeken tovább módosítja a természetes fogyásból és a belföldi elvándorlásból adódó változásokat, enyhíti a veszteségeket, míg máshol tovább erősíti azt. Így van ez Közép- és Dél-Dunántúlon, továbbá Észak-Magyarországon, ahol fokozza a természetes fogyást, míg Közép-Magyarországon, Észak-Alföldön és Dél-Alföldön, valamint Nyugat-Dunántúlon mérsékli a népességcsökkenést. A legnagyobb pozitív hatása Észak-Alföldön van, ahova szívesen telepednek le a határ túloldaláról érkező magyar állampolgárok. Ezen belül is kitűnik az Ukrajnával határos Szabolcs-Szatmár-Bereg megye. A megyék közül kiemelkedik még Budapest, ahova 2014-ben szintén az átlagosnál sokkal magasabb arányban érkeztek külföldről. Ezzel ellentétes tendencia figyelhető meg Borsod-Abaúj-Zemplén és Baranya megyékben, ahol a legjelentősebb a nemzetközi vándorlásból adódó veszteség.

2015. január 1-jén az érvényes engedéllyel rendelkező, huzamosan itt tartózkodó külföldiek száma 139 700 fő volt. A külföldi állampolgárok jelenleg az ország népességének 1,4%-át teszik ki. A bevándorlók túlnyomó többsége, 70%-a Európából, ezen belül a környező országokból, főképp Romániából, Ukrajnából, Szlovákiából, valamint Németországból érkezett. További 22%-uk Ázsiából, míg Afrikából és az amerikai kontinensről 3–4%-uk származik. Ázsiából a kínaiak és a vietnamiak részesítik előnyben Magyarországot. A külföldiek között összességében több a férfi, mint a nő. A bevándorlók korösszetétele fiatalabb, mint a honos népességé. Mindkét nem esetében a 20–39 éves korosztály létszáma a meghatározó, arányuk 45% volt a Magyarországon élő külföldiek körében. A külföldiek 45%-a Budapesten, 35%-a a fővároson kívüli városokban, 20%-a pedig községekben él.

Az utóbbi években a kivándorlás üteme felgyorsult, ennek pontos mérése azonban nehézségekbe ütközik. Az adminisztratív nyilvántartásokból rendelkezésre álló adatok alapján 2014-ben 31 500 magyar állampolgár távozott legalább egy évre külföldre, 46%-kal több az egy évvel korábbiánál. Külföldre túlnyomó részt a fiatal korosztályok tagjai költöznek: a migráns magyarok 44%-a 30 év alatti, 77%-a pedig még nem érte el a 40 éves kort. Ezek az arányok jelentősen eltérnek az itthoni lakónépesség kor megoszlásától. A kivándorlók többsége férfi (54%), túlnyomó részük nőtlen, hajadon (63%). A Magyarországról elvándorolt magyar állampolgárok döntő többsége az Európai Unió államaiban, azon belül is Németországban, az Egyesült Királyságban, illetve Ausztriában él.²

² A SEEMIG-projekt eredményei alapján 2013 elején nagyságrendileg 350 ezer olyan kivándorolt magyar élt a világban, akik 1989 után, és legalább egy évvel a pilot kérdőíves felmérés előtt hagyták el Magyarországot. Bővebb információ megtalálható a www.seemig.eu internetes oldalon.

További információk, adatok (linkek):[Táblázatok](#)[Táblák \(STADAT\)](#)[Módszertan](#)**Elérhetőségek:**kommunikacio@ksh.hu[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu